ŠEIMŲ ŠVIETIMO ŠILUTĖS MIESTO IKIMOKYKLINIO UGDymo ĮSTAIGOSE ORGANIZAVIMAS IR ĮGYVENDINIMAS: PEDAGOGŲ IR TĖVŲ NUOMONĖS

VIDMANTĖ MILIAUSKAITĖ-MENCĖ¹, AIDA NORVILIENĖ²

Klaipėdos universitetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Nemažėjančios socialinės problemos, įvairūs socialiniai, ekonominiai, psichologiniai veiksniai, lemiantys ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių poreikius, motyvaciją, lūkesčius, šeimų švietimui kelia atitinkamus iššūkius. Straipsnyje pristatomos pedagogų ir tėvų nuomonės dėl šeimų švietimo organizavimo ir įgyvendinimo galimybių Šilutės miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Anketinės apklausos (raštu) būdu apklausti 97 pedagogai ir 208 tėvai. Tyrimas atskleidė, kad dažniausia šeimų švietimą organizuoja ir įgyvendina ikimokyklinio ugdymo pedagogai, rečiau – administracija ir specialistai. Vykdomas abiejų krypčių šeimų švietimas – informacinio ir kryptingo edukacinio, pažymėtina, kad informacinio pobūdžio – dažniau. Šeimų švietimui organizuoti ir įgyvendinti dažniausia trūksta vaiko teisių apsaugos specialistų, socialinių darbuotojų, lektorių, švietimo pagalbos ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistų. Šiame procese ypač svarbi asmeninė respondentų nuomonė ir įsitraukimą į procesą lemiančių veiksnių kaita, tokių kaip šeimų aktyvumas, pakankamas specialistų skaičius, laikas, lėšos, komandinis darbas, tėvų įsitikinimų ir elgesio pokyčiai, visų švietimo proceso dalyvių bendradarbiavimas ir kt.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *šeimų švietimas, ikimokyklinio ugdymo įstaiga.*

JEL KLASIFIKACIJA: I12, I21; I31.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/rfds.v32i3.2145>

Įvadas

Visuomenėje vis labiau aktualizuojama šeimos tematika, tai lemia vis dar aktualios socialinės problemos – emigracija, smurtas prieš vaikus, mažėjantis santuokų skaičius, atskirai gyvenančių šeimų reiškiny. Švietimo sistemoje jų paslaugų gavėjams kyla naujų poreikių. Vienu svarbiausių iššūkių tampa šeimų švietimas (Jovaiša, 2007; Bitinas, 2013b; Burvytė, 2016; Traškelys, Martišauskienė, 2019), kuris dažniausia apsiriboja pagrindinės informacijos kaita, nors tiesiogiai susijęs su visų ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimu, reglamentuojamas Vaiko teisių konvencijoje (1992), Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (1992), Lietuvos švietimo koncepcijoje (1992), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2011), Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje (2014), Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ (2012), Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatyme (2017). Šeimų švietimo paslaugos – dažniausia

¹ Vidmantė Miliauskaitė-Mencė – ikimokyklinio ugdymo mokytoja, socialinė pedagogė Šilutės lopšelyje-darželyje „Raudonkepuraitė“

Moksliniai interesai: socialinė ir šeimos politika

El. paštas: vidmanteg@inbox.lt

Tel. +370 657 516 01

² Aida Norvilienė – Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Pedagogikos katedros lektorė, socialinių mokslų daktarė

Moksliniai interesai: mokytojų kompetencijų ugdymas, ikimokyklinis, priešmokyklinis ir pradinis ugdymas, švietimo vadyba, studijų kokybė

El. paštas: aida.norvilienė@gmail.com

Tel. +370 656 156 40

teikiamos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, o tiesiogiai šį darbą atlieka ikimokyklinio ugdymo pedagogas bendradarbiaudamas su šeima.

Šeimų švietimas yra viena sričių, kurią pirmiausia reikėtų nurodyti ir traktuoti kaip gaires visose ikimokyklinio ugdymo programose, siekiant patenkinti esamus tėvų ir bendruomenės poreikius. Teikiant švietimo paslaugas svarbus visų šio proceso dalyvių bendradarbiavimas, todėl būtina suprasti, kad padėti pedagogui gali vaikų tėvai, kiti specialistai, patys vaikai ir kolegos pedagogai (Burvytė, 2017). Šeimų švietimas apima visų šio proceso dalyvių įsitraukimą ir sąveiką, tai yra būtina sąlyga įgyvendinant šią paslaugą (Sanja, Dajnija ir kt., 2019).

Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje organizuojant ir įgyvendinant šeimų švietimą pagalba teikiama visai šeimai. Sudaromos galimybės tėvams tobulinti tėvystės įgūdžius, pritaikant juos kasdieniame gyvenime auklėjant ir ugdant vaikus (Samara, Ioannidi, 2019). Šeimų švietimo paslaugų teikimas – tobulintina sritis, nes aiškiai nepaskirstyta atsakomybė, dažnai ikimokyklinio ugdymo įstaigose vykdomas tik informacinio pobūdžio konsultavimas, sistemiškai neorganizuojamos paskaitos tėvams, tiek pedagogams, tiek švietimo pagalbos specialistams trūksta laiko, kad šių paslaugų teikimas būtų įgyvendintas.

Šeimų švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose sampratą, ypatumus ir galimybes tyrinėjo Lietuvos bei užsienio šalių mokslininkai: L. Jovaiša (2007), R. M. Berns'as (2009), I. Leliūgienė, G. Simanavičiūtė (2010), D. Martišauskienė (2012), B. Bitinas (2013b), S. Burvytė (2013; 2014; 2016; 2017), C. P. Edwards'as, T. Sh. Kutaka (2015), E. Nitecki (2015), L. Slušnys, D. Šukytė (2016), S. Kovienė (2017), D. Martišauskienė, K. Trakšėlys (2017), B. Pranevičienė, V. Vasiliauskienė (2017), P. Thompson'as, Ch. Marvin'as, L. Knoche (2017), V. Juškienė ir V. Stasiulienė (2019), R. Barkauskienė, A. Zacharevičienė (2019) ir kt. Jų nuomone, šeimų švietimas yra reikšmingas ir svarbus procesas, kuris neapsiriboja tik informacijos perdavimu ir gavimu, nes suteikia galimybę tėvams tobulinti socialinius įgūdžius, vertybinę sistemą, prisidėti prie savo vaiko tikslingo ir sėkmingo ugdymo(si), auklėjimo, tobulesnio visų ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimo, siekiant įgyvendinti bendrus tikslus, taip pat tarpusavio supratimo ir pagarbos, visokeriopos abipusės pagalbos. Nors šeimų švietimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose temos nagrinėjamos, trūksta tyrimų, kurie apimtų šeimų švietimo organizavimo ir įgyvendinimo ypatumus.

Šeimų švietimo paslaugos teikiamos ne tik tėvams, bet ir vaikui. Dažniausia jas teikia ikimokyklinio ugdymo pedagogai, tačiau nė viena paslauga ar veikla negali būti sėkminga, patraukli ir efektyvi, jei yra nepažeidžiama arba nepaklausi, nemodeliuojama ir neteikiama taip, kad būtų gauti realūs rezultatai. Pagrindinis šeimų švietimo tikslas – vaiko / ugdytinio gerovė, tai viena svarbiausių ikimokyklinio ugdymo įstaigų vizijų, svarbus Lietuvos švietimo strategijos „Lietuva 2030“ (2012) aspektas. Straipsnyje keliamas probleminis klausimas, ką pedagogai ir tėvai mano apie šeimų švietimo organizavimo ir įgyvendinimo galimybes Šilutės miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose?

Objektas – šeimų švietimo organizavimo ir įgyvendinimo galimybės Šilutės miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Tikslas – ištirti pedagogų ir tėvų nuomones apie šeimų švietimo organizavimo bei įgyvendinimo galimybes Šilutės miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

Metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė, apklausa (raštu), statistinė duomenų analizė (SPSS programa, 26.0 versija), χ^2 (chi kvadrato) homogeniškumo kriterijus, Spirmeno koreliacijos koeficiento skaičiavimas, Kruskalio-Valiso imties kriterijus.

1. Šeimų švietimo samprata

Teorinis tyrimo pagrindimas remiasi humanistinės pedagogikos teorija, kuri savo ruožtu remiasi humanistine psichologija, pastaroji akcentuoja asmenybės veržimąsi į ateitį, siekį laisvai realizuoti savo galias, saviaktualizacijos siekį, ugdytojo nusiteikimą „sąveikauti su ugdytiniu kaip realybe, įsivaizduoti save ugdytinio padėtyje, jausti jo išgyvenimus, nuoširdžiai ir atvirai su juo bendrauti“ (Bitinas, 2013a: 195). Socialinių santykių, žmogiškųjų vertybių, empatijos, bendravimo ir bendradarbiavimo aspektai yra svarbūs modeliuojant šeimų švietimo paslaugas. Todėl humanistinės pedagogikos teorijos idėjos pritaikytos analizuojant

šeimų švietimo sampratą, vertinant empirinio tyrimo rezultatus, formuluojant išvadas. Tyrimui aktuali ir socialinio konstruktyvizmo teorija (Berger, Luckman, 1999), akcentuojanti žinių konstravimą kultūros ir socialinių procesų kontekste. Ikimokyklinio ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas ir šeimų švietimas nulemtas turimos bei plėtojamos patirties, žinių, socialinių sąveikų ir santykių. Bendradarbiavimo bei švietimo procesuose „tėvų ir pedagogų vaidmenys, žinios, patirtis kinta, žinios plėtojasi, tai yra bendradarbiavimo, vykstančio sociokultūriniame kontekste dalijantis informacija, diskusijų, susitarimų interaktyvių procesų metu, rezultatas“ (Gedvilienė, Kankevičienė, 2014: 14). Suaugę „žmonės konstruoja savo asmeninį supratimą ir tai nėra jiems perduotų žinių ar gebėjimų veidrodinis atspindys, bet yra asmeninė refleksija ir humanistinėmis vertybėmis suformuotas patyrimas“ (Targamadzė, Žibėnienė, 2018: 24). Socialinio konstruktyvizmo teorijos idėjos reikšmingos renkantis metodus ir formas, analizuojant šeimų švietimo ypatumus, galimybes, atliekant empirinį tyrimą.

2. Šeimų švietimo organizavimas ir įgyvendinimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Šiandieninėje visuomenėje vis dažniau tėvai gali jaustis pasimetę, nesuprasti savo, kaip ugdytojo, reikšmės vaikui, abejoti savo motinystės ir tėvystės įgūdžiais, sugebėjimais tinkamai reaguoti į problemines su ju vaikais kylančias situacijas ir pan., šiame kontekste išryškėja pakitusios šeimos funkcijos, tėvų vaidmens ir pareigų suvokimo kaita, nes tėvai nebegali būti visiškai atsakingi už vaikų auklėjimą ir švietimą, parengimą įsilieti į suaugusiųjų pasaulį (Bajoriūnas, 2004; Berns, 2009; Vietienė, 2015; Burvytė, 2016; Barkauskienė, Zacharevičienė, 2019; Samara, Ioannidi, 2019), išugdyti brandžią, visapusišką asmenybę (Slušnys, Šukytė, 2016), prisiimti atsakomybę už kuriamą šeimą (Murauskienė, 2017), gebėti pritaikyti pozityviosios tėvystės principus kasdienėse vaikų ugdymo situacijose, dažnu atveju prireikia specialistų pagalbos, todėl į pagalbą ateina ugdymo institucijos, jose dirbantys pedagogai, kurie ne tik bendradarbiauja su tėvais, bet ir teikia šeimų švietimo paslaugas.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pedagogas yra profesionalas, kuris ne tik gali, bet ir privalo tėvams patarti, teikti pedagogines rekomendacijas (Bitinas, 2013b), neapsiribodamas tik ugdymu, kalbėti tėvams suprantama kalba, prireikus, padėti suprasti savo vaiko ugdymo poreikius, nes jis supranta bei geba pažinti tėvų galimybes, yra susipažinęs su pedagoginiais terminais (Monkevičienė, Banevičiūtė, 2015; Stoncelytė, Masiliauskienė, 2019). Taigi tėvams patogiausia pagalbą gauti iš pedagogo, kaip specialisto, kuriam patiki savo vaiką, vadinasi, gali patikėti ir visą savo šeimą, tai vienas reikšmingiausių aspektų, kuris reglamentuojamas ir teisės aktuose.

Pavyzdiniame auklėtojo pareigybės apraše (2005), Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2011) teigiama, kad viena iš ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir jose dirbančių pedagogų funkcijų yra teikti informaciją, pagal kompetenciją konsultuoti tėvus (globėjus), šeimas, kitus įstaigoje dirbančius specialistus ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimais, nes tik ugdymo įstaigos, sukaupusios nemažai pedagoginių ir psichologinių žinių, darbo su vaikais patirties, gali profesionaliai bei išmintingai tai daryti (Slušnys, Šukytė, 2016). Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatyme (2017), siekiant įgyvendinti įstatymo tikslą, švietimo įstaigoms pavesta įvairiomis priemonėmis padėti šeimoms parengti vaikus savarankiškam gyvenimui, kurti funkcionalią ir darnią šeimą, ugdyti brandžias, dorovingas, savarankiškas, atsakingas, gebančias bendradarbiauti, kurti savo ir bendruomenės gyvenimą asmenybes. Apie tai kalbama ir Savivaldybės bendro darbo su šeimomis organizavimo bei koordinavimo rekomendacijose (2018), kur teigiama, kad pedagogai, kaip atsakingi ikimokyklinio ugdymo įstaigų atstovai, yra kompetentingi ir atsakingi už šeimų konsultavimą bei visokeriopą pagalbą šeimai.

Nors šeimų švietimo paslaugos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje teikiamos, iki galo neaišku, kaip ikimokyklinio ugdymo pedagogas gali konsultuoti tėvus / šeimą, nes pagrindinis dėmesys jo darbe nukreiptas į ugdymą ir švietimą, išnaudojant turimus konsultavimo įgūdžius, per ribotą laiką siekiant geriausio rezultato ir efektyvumo, nes ikimokyklinio ugdymo pedagogai parengti labiau edukaciniam darbui su vaikais, nei šviečiamajam su tėvais, todėl šie įgūdžiai tobulinami kvalifikacijos kursuose, bendraujant ir dirbant su specialistais (Sanja, Danijela ir kt., 2019). Tai pažymėta ir Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje

(2014), pirmosios prioritetinės srities „mokytojo rengimas“ uždaviniuose (tobulinant kvalifikaciją įgalinti pedagogus plėsti pedagoginių žinių spektrą), be to, vienas iš uždavinių numato, kad rengiant būsimus pedagogus reikia suteikti jiems galimybę baigus studijas gebėti atlikti kelis pedagoginius vaidmenis. Atsižvelgiant į šiuos uždavinius šeimos konsultavimo kompetencijoms reikėtų skirti daugiau dėmesio, organizuojant pedagogų kvalifikacijos kėlimo kursus bei rengiant būsimus pedagogus (Masiliauskienė, Bagdonaitė, 2012).

D. Martišauskienė ir K. Traškelys (2017) šeimų švietimą sieja su socialinėmis ir edukacinėmis paslaugomis, socialiniu dalyvavimu švietimo institucijos bendruomenės veikloje. S. Kovienė (2017) apibūdindama šeimų švietimą pabrėžia kryptingą edukacinę veiklą, kuri siejama su tėvų sąmonėjimu, tinkamu jų, kaip ugdytojų, vaidmens suvokimu, gebėjimu konstruktyviai mąstyti, elgtis, konkrečių kompetencijų ir būtinų įgūdžių įgijimu. Šeimų švietimas (konsultavimas) – tai viena iš sėkmingo bendradarbiavimo su tėvais sąlygų, kai į ugdymo(si) procesą galima įtraukti ir tėvus, suteikti jiems žinių apie vaiko amžiaus raidą, jo ugdymo(si) problemas, išskirtinius vaiko poreikius ir veiksmingus jų tenkinimo būdus bei kt. (Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018).

I. Leliūgienė ir G. Simanavičiūtė (2010) pateikia dvi šeimų švietimo sampratos kryptis:

- informacinio pobūdžio šeimų švietimas, kai tėvai yra paslaugų gavėjai ir jų švietimas apsiriboja informacijos gavimu bei gausinimu (Martišauskienė, Traškelys, 2017; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018; Leliūgienė, Simanavičiūtė, 2010);
- kryptingas edukacinis šeimų švietimas, kai tėvai yra paslaugų teikėjai ir gavėjai, o švietimas orientuotas ne tik į informacijos sklaidą, bet ir į patirties gausinimą, požiūrių, vertybių plėtotę, kompetencijų ugdymą, tėvų įsitraukimą, pedagoginę savišvietą, pedagogo ir tėvų tarpusavio santykių formavimą ir gerinimą, teigiamus rezultatus vaikų atžvilgiu (Leliūgienė, Simanavičiūtė, 2010; Kovienė, 2017; Thompson, Marvin, Knoche, 2017; Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018; Sanja, Danijela ir kt., 2019).

Šeimų švietimo tikslas nukreiptas į visokeriopą pagalbą šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos, tėvų švietimo gerinimo ir partnerystės su tėvais kontekste (Jurgelevičienė, Slušnienė, 2018). Vis dėlto pagalbos nereikėtų primesti, nes tik reikalinga pagalba užtikrins grįžtamąjį ryšį, bus naudinga ir lems teigiamas pasekmes. I. Leliūgienė ir G. Simanavičiūtė (2010) teigia, kad nuo šeimų švietimo priklauso vaiko socializacijos sėkmė, o tai yra vienas svarbiausių ugdymo proceso ir visos švietimo sistemos tikslų. Šeimų švietimas yra procesas, kuriame turi dalyvauti visi ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviai (šeima, pedagogai, švietimo pagalbos teikimo ir kiti specialistai), nes kiekvieno pozicija, patirtis, interesai ir vaidmuo yra vienodai svarbūs bei reikšmingi.

Vaiko gerovė yra pagrindinis šeimų švietimo organizavimo ir įgyvendinimo tikslas, kurio suinteresuoti siekti visi ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviai ir šeimos (ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenė). Kaip teigiama Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje (2003), vaiko gerovė – tai visavertis vaiko gyvenimas, paisant jo interesų, įgyvendinant Lietuvoje Vaiko teisių konvenciją ir vaiko gerovę traktuojant kaip valstybės prioritetą, siekiant užtikrinti vaiko teises ir laisves (Vaiko teisių konvencija, 1992; Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992; Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, 1996), jo poreikius, kurie traktuojami kaip vaiko gerovės komponentai (Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, 2003; Barkauskienė, Zacharevičienė, 2019), tai yra:

- augti kiek įmanoma sveikai;
- maksimaliai išnaudoti teikiamas mokymosi galimybes;
- gyventi saugioje aplinkoje;
- jaustis mylimais ir vertingais;
- tapti kompetentingais ir rūpintis savimi kasdieniame gyvenime;
- puoselėti teigiamą savo įvaizdį ir saugų tapatumą tiek kultūrine, tiek rasine prasmėmis;
- plėtoti savo socialinius tarpasmeninius santykius, didinti pasitikėjimą savimi;
- gauti priežiūrą ir gydymą.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigose siekiama užtikrinti vaiko gerovę individualizuojant ir diferencijuojant vaikų ugdymąsi pagal kompetencijas (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014), atsižvelgiant į specialius jų poreikius (Barkauskienė, Zacharevičienė, 2019) ir siekiant to ugdymo tęstinumo šeimoje. Atlikus mokslinės literatūros analizę galima teigti, kad šeimų švietimas yra viena iš vaiko gerovę užtikrinančių galimybių.

3. Tyrimo metodologija

Tyrimo dalyvavo dvi tiriamųjų grupės: 97 ikimokyklinio ugdymo pedagogai, dirbantys Šilutės miesto X ikimokyklinio ugdymo įstaigose, ir 208 tėvai, kurių vaikai lanko Šilutės miesto X ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Respondentai atrinkti pasirinkus patogiąją kriterinę atranką. Demografinis 305 respondentų apibūdinimas pateiktas 1 lentelėje. Didžioji dalis tyrime dalyvavusių tėvų – 31–40 metų amžiaus (54 %), pedagogų – 51 metų ir vyresnio amžiaus (56 %). Daugiausia apklaustų tėvų yra įgiję vidurinį (26 %) ir aukštesnįjį (22 %) išsilavinimą, pedagogai – aukštąjį universitetinį (62 %). Visi tyrime dalyvavę pedagogai – dirbantys, tuo tarpu dirbančių tėvų buvo 53 proc. Daugiausia tyrime dalyvavusių pedagogų turėjo 31 ir daugiau metų darbo patirtį (39 %), mažiausia tyrime dalyvavusių pedagogų patirtis – iki 1 metų (7 %), vyr. mokytojo (36 %) ir mokytojo metodininko (33 %) kvalifikacinę kategoriją turėjo panašus skaičius tyrime dalyvavusių pedagogų.

1 lentelė. Respondentų demografiniai duomenys

Demografiniai duomenys	Pedagogai		Tėvai	
	Skaičiais (N)	Procentais (%)	Skaičiais (N)	Procentais (%)
Lytis				
Moteris	97	32	170	56
Vyras	0	0	38	12
Amžiaus grupės				
20–30 m.	5	5	77	37
31–40 m.	21	21	11	54
41–50 m.	18	18	17	8
51 m. ir vyresni	55	56	1	1
Išsilavinimas				
Pagrindinis	0	0	18	9
Vidurinis	0	0	53	26
Aukštesnysis	14	14	46	22
Aukštasis koleginis	20	20	31	15
Aukštasis universitetinis	61	62	37	18
Magistro laipsnis	4	4	21	10
Socialinė padėtis				
Dirbantis	97	32	162	53
Vaiko priežiūros atostogose	0	0	18	6
Bedarbis	0	0	25	9
Patirtis, dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje				
Iki 1 metų	7	7	–	–
1–5 metai	16	16	–	–
6–10 metų	9	9	–	–
11–20 metų	6	6	–	–
21–30 metų	21	21	–	–
31 ir daugiau metų	39	39	–	–
Kvalifikacinė kategorija				
Mokytojas	29	29	–	–
Vyr. mokytojas	36	36	–	–
Mokytojas metodininkas	33	33	–	–
Mokytojas ekspertas	0	0	–	–

Tyrimas vykdytas 2019 metų gruodžio – 2020 metų kovo mėnesiais, taikant anketinės apklausos procedūrą. Tyrimo metu naudotos tyrimo autorių sudarytos anketos tėvams ir pedagogams.

2 lentelė. Anketos klausimų blokai

Nr.	Blokas	Blokui priklausančių klausimų numeriai
1.	Šeimų švietimo situacija Šilutės mieste	1–3
2.	Šeimų švietimo vykdymo ypatumai	4–9
3.	Šeimų švietimo modeliavimas respondento pozicijos kontekste	10–11
4.	Demografiniai respondentų duomenys	12–15

Anketas ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir tėvams sudaro 15 mišriojo tipo klausimų: 12 uždaryjū ir 3 – iš dalies uždarieji. Anketas sudaro keturi blokai (2 lentelė):

- 1–3 klausimais siekta išsiaiškinti situaciją Šilutės miesto ikimokyklinėse ugdymo įstaigose šeimų švietimo klausimu: koks šeimų švietimo tikslas jų įstaigoje, kas dažniausia organizuoja ir įgyvendina tėvų švietimą, kaip vertinamas tėvų švietimo vykdymo dažnumas;
- 4–9 klausimais siekta sužinoti, kaip vykdomas šeimų švietimas Šilutės miesto ikimokyklinėse ugdymo įstaigose: kokios krypties, kokiomis formomis ir kaip dažnai vykdomas šeimų švietimas, ar jis turi įtakos tėvų bei pedagogų bendradarbiavimui, kaip vertinamos šeimos švietimo modeliavimo galimybės ir specialistų indėlis organizuojant bei įgyvendinant šeimų švietimą, kokias tėvų švietimo formas renkasi specialistai, šviesdami tėvus ikimokyklinio ugdymo įstaigoje;
- 10–11 klausimais siekta išsiaiškinti respondentų įžvalgas ir nuomones šeimų švietimo modeliavimo aspektu: kokie yra tėvų poreikiai, kokie galimi respondentų aktyvesnio įsitraukimo į šį procesą veiksniai;
- 12–15 klausimais tyrėjas siekė išsiaiškinti respondentų demografinius duomenis: lytį, amžių, išsilavinimą, darbo patirtį, kvalifikaciją, socialinį statusą (užimtumą) (2 lentelė).

Anketos patikimumas yra viena svarbiausių kokybiško tyrimo charakteristikų, kurią užtikrina vidinio suderinamumo įvertinimas, tam pasirinktas dažniausia naudojamas Kronbacho alfa (angl. *Cronbach alpha*) koeficientas (Rupšienė, Rutkienė, 2016). Vertinti tik antro bloko (žr. 2 lentelę) 4–8 klausimų kintamieji. Kadangi skalės Kronbacho $\alpha = 0,88$, galima manyti, kad visa skalė yra homogeniška ir patikima matavimo priemonė, nes Kronbacho α reikšmė artėja prie vieneto. Siekiant ją padidinti, pašalinti antro bloko 9-o klausimo kintamieji, taip padidėja Kronbacho α . Skalė tapo patikimesne matavimo priemone.

4. Tyrimo rezultatai

Šiame straipsnyje pristatoma tik dalis tyrimo rezultatų. Abiejų grupių respondentai mano, kad šeimų švietimo tikslas – visokeriopa pagalba šeimai, siekiant sėkmingos vaiko socializacijos, su tuo sutinka 29,3 proc. pedagogų ir 38,8 proc. tėvų.

Šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose organizuoti ir įgyvendinti turėtų visi ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviai bei kiti specialistai, atsakingi už visos šeimos gerovę, tai yra ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, tėvai, specialistai (socialinis pedagogas, psichologas, logopedas, specialusis pedagogas), administracija, vaiko teisių apsaugos specialistai, lektoriai ir kt. Tačiau didžioji dalis respondentų teigia, kad dažniausia šeimų švietimą organizuoja ir įgyvendina ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, kurie kasdien tiesiogiai bendrauja su šeima, rečiau tuo užsiima specialistai ir administracija (2 pav.).

Didžioji dalis respondentų kaip dažnai vykdomą įvardija informacinio (59,3 proc.) ir kryptingo edukacinio (55,1 proc.) pobūdžio švietimą (3 pav.). Tyrime dalyvavusių abiejų grupių (tėvų ir pedagogų) nuomonės šeimų švietimo krypties ir dažnumo klausimais išsiskyrė nedaug. Tačiau informacinio pobūdžio šeimų švietimą, kaip vykdomą retai, pažymėjo 18,4 proc. tyrime dalyvavusių tėvų, su tuo sutiko tris kartus mažiau pedagogų (5,1 proc.) (žr. 3 pav.). Kryptingas edukacinis šeimų švietimas tėvų (52,9 proc.) ir pedagogų (59,6 proc.) požiūriu vykdomas dažnai, 24,8 proc. tėvų ir 22,2 proc. pedagogų mano, kad retai.

1 pav. Šeimų švietimo tikslas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, procentine išraiška (%)

2 pav. Asmenys, dažniausia organizuojantys ir įgyvendinantys šeimų švietimą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, procentine išraiška (%)

3 pav. Informacinio ir kryptingo edukacinio šeimų švietimo vykdymo dažnumas ikimokyklinio ugdymo įstaigose, procentine išraiška (%)

Nustatyti statistiškai reikšmingi, silpni, neigiami koreliaciniai ryšiai tarp tyrime dalyvavusių tėvų amžiaus ir nuomonės, kad kryptingas edukacinis šeimų švietimas vykdomas dažniau nei informacinis ($r = -0,171$; $p < 0,01$). Iš to galima daryti išvadą, kad jaunesnio amžiaus tėvai rečiau vertina kryptingą edukacinį šeimų švietimą kaip vykdomą dažniau nei informacinio pobūdžio.

3 lentelė. Tėvų amžiaus ir kryptingo edukacinio šeimų švietimo dažnumo pasirinkimo koreliaciniai tarpusavio ryšiai

Šeimų švietimo krypties ir dažnumo vertinimas	Tėvų, dalyvavusių tyrime, amžius
Kryptingas edukacinis šeimų švietimas	-0,171*

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Nustatyti statistiškai reikšmingi, silpni, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų išsilavinimo ($r = 0,225$; $p < 0,01$) ir nuomonės, kad kryptingas edukacinis šeimų švietimas vykdomas dažniau nei informacinio pobūdžio šeimų švietimas; pedagogų patirties įstaigoje ($r = 0,215$; $p < 0,01$) ir informacinio šeimų švietimo vertinimo, kaip vykdomo dažniau nei kryptingo edukacinio; statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami koreliaciniai ryšiai tarp pedagogų kvalifikacinės kategorijos ($r = 0,272$; $p < 0,05$) ir informacinio šeimų švietimo vertinimo, kaip vykdomo dažniau nei kryptingo edukacinio įstaigoje, kurioje dirba pedagogai. Iš to galima daryti išvadą: kuo aukštesnį išsilavinimą turi pedagogai, tuo labiau jie yra įsitikinę, kad kryptingas edukacinis švietimas vykdomas dažniau nei informacinio pobūdžio; pedagogai, turintys didesnę ikimokyklinio ugdymo pedagogo patirtį ir aukštesnę kvalifikacinę kategoriją, informacinį šeimų švietimą vertina kaip vykdomą dažniau nei kryptingo edukacinio (4 lentelė).

4 lentelė. Pedagogų išsilavinimo, pedagoginės patirties, kvalifikacinės kategorijos ir šeimų švietimo krypties bei vykdymo dažnumo vertinimo koreliaciniai tarpusavio ryšiai

Šeimų švietimo vertinimas	Pedagogų išsilavinimas	Pedagogų patirtis įstaigoje	Pedagogų kvalifikacinė kategorija
Informacinis šeimų švietimas	0,061	0,215*	0,272**
Kryptingas edukacinis šeimų švietimas	0,225*	-0,016	0,161

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

Statistiškai reikšmingai skiriasi kryptingo edukacinio šeimų švietimo vykdymo vertinimo lygmuo skirtingą patirtį ($\chi^2 = 11,528$; $df=5$; $p = 0,042$), kvalifikacinę kategoriją ($\chi^2 = 7,500$; $df=2$; $p = 0,024$) turinčių pedagogų pateiktuose vertinimuose. Pažvelgus į rangų vidurkius (5 lentelė) matyti, kad pedagogų, kurių patirtis įstaigoje, dirbant ikimokyklinio ugdymo pedagogu, yra 11–20 m., rangų vidurkis yra didžiausias (57,50), taigi didelę patirtį turintys pedagogai kryptingą edukacinį švietimą vertina kaip vykdomą dažniau nei kitą patirtį turintys pedagogai. Taip kryptingą edukacinį švietimą vertina ir mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogai, jų rangų vidurkis yra didžiausias – 58,80 (6 lentelė), dėl to galima daryti išvadą, kad aukštesnę kvalifikacinę kategoriją turintys pedagogai kryptingą edukacinį švietimą vertina kaip vykdomą aktyviau nei kiti pedagogai.

Siekiant sėkmingai organizuoti ir vykdyti šeimų švietimo procesą, dažniausia trūksta vaiko teisių apsaugos specialistų (66,9 proc.), socialinių darbuotojų (65,2 proc.), lektorių (56,4 proc.), specialiųjų pedagogų (51,8 proc.), psichologų (37,4 proc.), visuomenės sveikatos priežiūros specialistų (28,9 proc.), logopedų (23,0 proc.) ir socialinių pedagogų (26,6). Abiejų tiriamųjų grupių nuomonės beveik nesiskyrė, vis dėlto pastebima, kad daugiau tėvų tarp trūkstamų specialistų nurodė: logopedą (tėvai – 25,7 proc.; pedagogai – 17,2 proc.), visuomenės sveikatos priežiūros specialistą (tėvai – 37,9 proc.; pedagogai – 10,1 proc.), lyginant su pedagogais (žr. 4 pav.).

5 lentelė. Kryptingo edukacinio šeimų švietimo vertinimas atsižvelgiant į pedagogų patirtį

Pedagogų darbinė patirtis	Vidurčio rangas	Kruskalio-Valiso kriterijaus reikšmė	<i>p</i>	<i>N</i>
Iki 1 metų	29,57	11,528	0,042	7
1–5 metai	51,31			16
6–10 metų	31,50			9
11–20 metų	57,50			6
21–30 metų	50,29			21
31 ir daugiau metų	54,29			39

6 lentelė. Kryptingo edukacinio šeimų švietimo vertinimas pagal kvalifikacinę kategoriją

Pedagogų kvalifikacinė kategorija	Vidurčio rangas	Kruskalio-Valiso kriterijaus reikšmė	<i>p</i>	<i>N</i>
Mokytojas	41,97	7,500	0,024	29
Vyr. mokytojas	47,04			36
Mokytojas metodininkas	58,80			33

4 pav. Specialistų trūkumas Šilutės mieste, procentine išraiška (%)

Šeimų švietimo paslaugų teikimą veikia socialiniai, ekonominiai ir psichologiniai veiksniai. Didžioji dalis respondentų pažymėjo mažą šeimų aktyvumą (87,9 proc.), specialistų (67,7 proc.), laiko (67,7 proc.), lėšų (66,7 proc.), komandinio darbo (61,0 proc.), visų švietimo proceso dalyvių bendradarbiavimo (56,6 proc.) trūkumą ir kt.

5 pav. Šeimų švietimą veikiančių veiksnių procentinė išraiška (%)

Siekiant įgyvendinti šeimų švietimą svarbi ir asmeninė respondentų nuomonė bei įsitraukimą į šį procesą lemiantys veiksniai. Pedagogams ir tėvams šiuo klausimu pateikti skirtingi pasirinkimo variantai. Ikimokyklinio ugdymo pedagogus įsitraukti į šeimų švietimo procesą labiausiai skatintų tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas (60,2 proc.), tėvų aktyvumas (58,8 proc.), tėvų, pedagogų ir specialistų sąveika (57,0 proc.), komandinis darbas (56,7 proc.), pagarba ir žmoniškumas tarpusavio santykiuose su visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene (53,7 proc.) ir materialinės skatinimo priemonės (53,6 proc.). Tėvus dalyvauti šeimų švietimui skirtuose užsiėmimuose labiausiai skatintų bendradarbiavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje su visais ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais (51,5 proc.), užsiėmimai su vaikais (49,5 proc.), pagarba jiems, kaip tėvams (49,3 proc.), specialistų bendradarbiavimas (48,3 proc.), tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas (48,3 proc.), vaikų užimtumas (44,8 proc.), tėvų, pedagogų ir specialistų sąveika (42,4 proc.) (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Pedagogų ir tėvų įsitraukimą į šeimų švietimo procesą skatinantys veiksniai

Veiksniai	Respondentų grupė, N (proc.)
Bendradarbiavimas su visais ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais	Pedagogai – 40 (41,5 %) Tėvai – 105 (51,5 %)
Specialistų bendradarbiavimas	Pedagogai – 42 (43,4 %) Tėvai – 98 (48,3 %)
Pagarba ir žmoniškumas tarpusavio santykiuose su visais ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais	Pedagogai – 51 (53,7 %)
Pagarba man kaip mamai / tėvui	Tėvai – 100 (49,3 %)
Vaikų užimtumas	Pedagogai – Tėvai – 91 (44,8 %)
Užsiėmimai su vaikais	Pedagogai – Tėvai – 100 (49,5 %)
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas	Pedagogai – 56 (60,2 %) Tėvai – 98 (48,3 %)
Tėvų, pedagogų ir specialistų sąveika	Pedagogai – 53 (57 %) Tėvai – 86 (42,4 %)
Tėvų aktyvumas	Pedagogai – 57 (58,8 %) Tėvai –
Komandinis darbas	Pedagogai – 55 (56,7 %) Tėvai –
Materialinės skatinimo priemonės	Pedagogai – 52 (53,6%) Tėvai –

Nustatyti šie statistiškai reikšmingi skirtumai: ikimokyklinio ugdymo pedagogų išsilavinimo ir tėvų, pedagogų bei specialistų sąveikos ($\chi^2 = 12,214$; $df=3$; $p = 0,007$); pagarbos ir žmoniškumo tarpusavio santykiuose su visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene ($\chi^2 = 13,857$; $df=3$; $p = 0,003$); tėvų aktyvumo ($\chi^2 = 13,707$; $df=3$; $p = 0,003$) ir komandinio darbo ($\chi^2 = 15,674$; $df=3$; $p = 0,001$), tai patvirtina ir koreliacinės analizės rezultatai; tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo ($\chi^2 = 14,480$; $df=3$; $p = 0,002$); materialinių skatinimo priemonių ($\chi^2 = 11,543$; $df=3$; $p = 0,009$). Rangų vidurkiai atskleidžia, kad aukščiausias rangas yra ikimokyklinio ugdymo pedagogų, turinčių aukštąjį universitetinį išsilavinimą, taigi, kuo aukštesnis ikimokyklinio ugdymo pedagogo išsilavinimas, tuo labiau minėti veiksniai, apimantys asmeninius, psichologinius, socialinius ir ekonominius interesus, skatintų įsitraukti į šeimų švietimo procesą (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Veiksnių, skatinančių įsitraukti į šeimų švietimą, vertinimas atsižvelgiant į pedagogų išsilavinimą

Vertinimas	Pedagogų išsilavinimas	Vidurkio rangas	Kruskalio-Valiso kriterijaus reikšmė	<i>p</i>	<i>N</i>
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas	Aukštesnysis	26,38	14,480	0,002	13
	Aukštasis kolegini	56,25			18
	Aukštasis universitetinis	47,78			59
	Magistro laipsnis	65,50			3
Tėvų, pedagogų ir specialistų sąveika	Aukštesnysis	28,54	12,214	0,007	13
	Aukštasis kolegini	54,91			17
	Aukštasis universitetinis	47,43			59
	Magistro laipsnis	67,00			4
Pagarba ir žmoniškumas tarpusavio santykiuose su visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene	Aukštesnysis	26,08	13,857	0,003	13
	Aukštasis kolegini	51,25			20
	Aukštasis universitetinis	50,28			58
	Magistro laipsnis	70,00			4
Materialinės skatinimo priemonės	Aukštesnysis	30,04	11,543	0,009	14
	Aukštasis kolegini	53,55			20
	Aukštasis universitetinis	50,43			59
	Magistro laipsnis	71,50			4
Tėvų aktyvumas	Aukštesnysis	27,86	13,707	0,003	14
	Aukštasis kolegini	51,10			20
	Aukštasis universitetinis	51,94			59
	Magistro laipsnis	69,00			4
Komandinis darbas	Aukštesnysis	26,11	15,674	0,001	14
	Aukštasis kolegini	51,55			20
	Aukštasis universitetinis	52,14			59
	Magistro laipsnis	70,00			4

Tėvų grupėje nustatyti statistiškai reikšmingi, vidutinio stiprumo, teigiami koreliaciniai tėvų išsilavinimo ir bendradarbiavimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ($r = 0,197$; $p < 0,01$); užsiėmimų su vaikais ($r = 0,202$; $p < 0,01$) tarpusavio ryšiai; statistiškai reikšmingi, silpni, teigiami – tėvų, pedagogų ir specialistų bendros sąveikos ($r = 0,172$; $p < 0,05$), kaip įsitraukimą į šeimų švietimo procesą skatinančių veiksnių, tai rodo, kad aukštesnį išsilavinimą turinčius tėvus šie veiksniai labiau skatintų įsitraukti į šeimų švietimo procesą ir dalyvauti užsiėmimuose. Nedirbantiems tėvams papildomas vaikų užimtumas nepageidaujamas, siekiant skatinti jų įsitraukimą, tuo tarpu aukštesnį išsilavinimą turinčius tėvus šis veiksnys skatintų (žr. 9 lentelę).

9 lentelė. Įsitraukimą į šeimos švietimo procesą skatinančių veiksnių ir tėvų išsilavinimo, užimtumo koreliaciniai tarpusavio ryšiai

Vertinimas	Tėvų išsilavinimas	Tėvų užimtumas
Bendradarbiavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje su visais labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,197**	–0,116
Vaikų užimtumas labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,138*	–0,154*
Užsiėmimai su vaikais labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,202**	–0,070
Tėvų, pedagogų ir specialistų sąveika labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,172*	–0,086
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo procese	0,209**	–0,608

*Koreliacija reikšminga 0,05 lygmeniu

**Koreliacija reikšminga 0,01 lygmeniu

10 lentelė. Veiksniai, skatinantys tėvus įsitraukti į šeimų švietimo užsiėmimus, atsižvelgiant į tėvų išsilavinimą

Vertinimas	Tėvų išsilavinimas	Vidurkio rangas	Kruskalio-Valiso kriterijaus reikšmė	<i>p</i>	<i>N</i>
Specialistų bendradarbiavimas labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo užsiėmimuose	Pagrindinis	70,25	11,299	0,046	18
	Vidurinis	97,24			51
	Aukštesnysis	101,19			45
	Aukštasis kolegini	112,82			31
	Aukštasis universitetinis	118,70			37
	Magistro laipsnis	97,12			21
Užsiėmimai su vaikais labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo užsiėmimuose	Pagrindinis	94,89	11,541	0,042	18
	Vidurinis	88,83			51
	Aukštesnysis	90,32			45
	Aukštasis kolegini	117,00			31
	Aukštasis universitetinis	117,43			36
	Magistro laipsnis	111,69			21
Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas labai skatintų dalyvauti šeimų švietimo užsiėmimuose	Pagrindinis	70,64	16,318	0,006	18
	Vidurinis	92,32			51
	Aukštesnysis	98,57			45
	Aukštasis kolegini	112,44			31
	Aukštasis universitetinis	120,03			37
	Magistro laipsnis	97,81			21

Nustatyti ir statistiškai reikšmingi tėvų išsilavinimo bei specialistų bendradarbiavimo ($\chi^2 = 11,299$; $df=5$; $p = 0,046$); užsiėmimų su vaikais ($\chi^2=11,541$; $df=5$; $p = 0,042$); tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo ($\chi^2 = 16,318$; $df=5$; $p = 0,006$) skirtumai. Tėvus, kurių išsilavinimas – aukštasis universitetinis, į šeimų švietimo užsiėmimus labai skatintų įsitraukti didesnis specialistų bendradarbiavimas (vidurkio rangas – 118,70) ir daugiau siūlomų užsiėmimų su vaikais (vidurkio rangas – 117,43). Tuos, kurių išsilavinimas yra aukštasis kolegini, – tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas (vidurkio rangas – 122,44). Taigi, kuo aukštesnį išsilavinimą turi tėvai, tuo juos skatinantys veiksniai labiau susiję su aktyvesniu bendradarbiavimu su specialistais ir pedagogais, dažnesniais bendrais užsiėmimais su vaikais (žr. 10 lentelę).

Išvados

Atlikus tyrimą atskleista, kad dominuoja informacinio pobūdžio šeimų švietimas, tuo tarpu kryptingas edukacinis – gana retas. Nors daugelio respondentų nuomonės sutampa, vis dėlto tėvai kryptingą edukacinį švietimą įžvelgia rečiau nei pedagogai. Tyrimas atskleidė, kad kuo jaunesnio amžiaus tėvai, tuo labiau jie yra suinteresuoti kryptingomis švietimo paslaugomis, vyresniems pedagogams pakanka ir tokio šeimų švietimo, kuris vykdomas, jaunesni ir 11–20 metų patirtį bei aukštesnį išsilavinimą turintys pedagogai taip pat akcentuoja kryptingo edukacinio šeimų švietimo paslaugų būtinybę.

Šeimų švietimas ikimokyklinio ugdymo įstaigose dažniausia organizuojamas ir įgyvendinamas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų, kurie kasdien tiesiogiai bendrauja su šeima, rečiau tuo užsiima specialistai ir administracija.

Aktyviau įsitraukti į šeimų švietimo procesą ikimokyklinio ugdymo pedagogus labiausiai skatintų tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas, tėvų aktyvumas, tėvų, pedagogų ir specialistų sąveika, komandinis darbas, pagarba ir žmoniškumas tarpusavio santykiuose su visa ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomene, materialinės skatinimo priemonės, tėvus – bendradarbiavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje su visais ikimokyklinio ugdymo proceso dalyviais, užsiėmimai su vaikais, pagarba jiems, kaip tėvams, specialistų, tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas, vaikų užimtumas. Šiems pasirinkimams įtakos turi respondentų amžius, išsilavinimas, užimtumas, patirtis.

Literatūra

- Bajoriūnas, Z. (2004). *Šeimos ugdymo mokslas ir praktika*. Vilnius: Kronta.
- Barkauskienė, R., Zacharevičienė, A. (2019). *Darbas su vaikais, turinčiais elgesio ir emocinių sunkumų bei sutrikimų*. Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra.
- Berns, R. M. (2009). *Vaiko socializacija // šeima, mokykla, visuomenė*. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
- Bitinas, B. (2013). *Rinkiniai edukologijos raštai*. T. 2. Vilnius: Edukologija.
- Bitinas, B. (2013a). *Rinkiniai edukologijos raštai*. T. 3. Vilnius: Edukologija.
- Bitinas, B. (2013b). *Rinkiniai edukologijos raštai*. T. 1: *Ugdymo filosofija. Ugdymo idėjos ir problemos*. Vilnius: Edukologija.
- Burvytė, S. (2014). *Apie kokybišką pedagogo sąveiką su vaiko tėvais*. Prieiga internete: <https://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/specialistams/apie-kokybiska-pedagogo-saveika-su-vaiko-tevais/17553> [žiūrėta 2020-01-03].
- Burvytė, S. (2016). Tėvų, auginančių ikimokyklinio amžiaus vaikus, pozityvios tėvystės suvokimas. *Socialinis ugdymas*, Nr. 3(44), p. 36–57. DOI: <http://dx.doi.org/10.15823/su.2016.24>.
- Burvytė, S. (2017). Ugdytojų pozityvus edukacinis pokalbis kaip ikimokyklinio amžiaus vaikų harmoningo ugdymosi užtikrinimo sąlyga. *Socialinis ugdymas*, Nr. 3(47), p. 6–23. DOI: <http://dx.doi.org/10.15823/su.2017.18>.
- Gedvilienė, G., Kankevičienė, L. (2014). *Informacinės visuomenės technologijos ir jų kaita švietimo sistemoje*. Vilnius: VDU. Prieiga internete: https://www.vdu.lt/wp-content/uploads/2014/09/2014-Informacines-visuomenes-technolog_20p.pdf [žiūrėta 2020-01-03].
- Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. (2014). Prieiga internete: https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/ikimok_pasiekimu_aprasas.pdf [žiūrėta 2020-01-03].
- Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
- Jurgelevičienė, S., Slušnienė, G. (2018). Pedagoginis tėvų konsultavimas – viena iš sėkmingo bendradarbiavimo sąlygų. „*Studijos-verslas-visuomenė: dabartis ir ateities išvalgos III*“. Tarptautinės konferencijos mokslinių straipsnių rinkinys, p. 45–54. Prieiga internete: https://www.kvk.lt/file/manual/Studijos-verslas-visuomene_2018.pdf#page=45 [žiūrėta 2019-09-10].
- Juškienė, V., Stasiulienė, V. (2019). Mokyklos ir šeimos komunikacinis modelis. *Pedagogika*, T. 133, Nr. 1, p. 227–247. Prieiga internete: <http://pedagogika.leu.lt/index.php/Pedagogika/article/view/1237/445> [žiūrėta 2019-08-03].
- Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
- Kovienė, S. (2017). Tėvų švietimas ikimokyklinėse ugdymo įstaigose: lūkesčiai ir realybė. *Andragogika*, Nr. 1 (8), p. 144–158. Prieiga internete: <http://journals.ku.lt/index.php/andragogy/article/download/1723/pdf> [žiūrėta 2019-10-16].
- Leliūgienė, I., Simanavičiūtė, G. (2010). Pedagoginis tėvų švietimas kaip sėkmingos vaikų socializacijos prielaida. *Socialinis darbas*, Nr. 9 (1), p. 114–121. Prieiga internete: <https://www3.mruni.eu/ojs/social-work/article/view-File/954/911> [žiūrėta 2019-10-31].
- Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“*. (2012). Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga internete: <http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/2030.pdf> [žiūrėta 2020-01-03].
- Lietuvos Respublikos Konstitucija*. (1992). Nr. 33-1014. Prieiga internete: <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2020-01-03].
- Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatymas*. (2017). Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/71039aa2b98511e7967a9645b537eb05> [žiūrėta 2020-01-03].
- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas*. (2011). Nr. XI-1281. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>
- Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas*. (1996). Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26397/asr> [žiūrėta 2020-01-03].
- Lietuvos švietimo koncepcija*. (1992). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Prieiga internete: <https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/koncepcija1.htm> [žiūrėta 2020-01-03].
- Martišauskienė, D. (2012). Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybė – vienas pedagogų veiklos profesionalumą lemiančių veiksnių. *Tiltai*, Nr. 2, p. 109–123. Prieiga internete: <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/409/380> [žiūrėta 2019-09-09].
- Martišauskienė, D., Trakšėlys, K. (2017). Švietimo paslaugų kokybės valdymo vertinimas. Tėvų požiūris. *Tiltai*, Nr. 2, p. 103–118. Prieiga internete: <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/1606/pdf> [žiūrėta 2019-10-26].
- Masiliauskienė, E., Bagdonaitė, A. (2012). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) institucijos veiklos strateginio planavimo kontekste. *Mokytojų ugdymas*, Nr. 19(2), p. 93–112. Prieiga internete: <http://ezproxy.biblioteka.ku.lt:3671/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=e1990a39-1417-4e7a-b33085e-c044e2a6f%40pdc-v-sessmgr04> [žiūrėta 2019-09-09].
- Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programoms rengti*. (2006). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Prieiga internete: <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Visas.pdf> [žiūrėta 2020-01-03].

- Monkevičienė, O., Banevičiūtė, B. ir kt. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras.
- Murauskienė, R. (2017). *(Ne)Tobulos mamos užrašai*. Vilnius: Alma littera.
- Nitecki, E. (2015). Integrated School-Family Partnerships in Preschool: Building Quality Involvement Through Multidimensional Relationships *School Community Journal*, Vol. 25, No. 2, p. 195–219. Prieiga internete: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1085725.pdf> [žiūrėta 2019-10-26].
- Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašas*. (2005). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.266043> [žiūrėta 2020-01-03].
- Pranevičienė, B., Vasiliauskienė, V. (2017). Tėvų kaip švietimo proceso dalyvių teisių ir pareigų įgyvendinimo problemos. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, Nr. (18), p. 277–293. Prieiga internete: <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15093/Pranevi%C4%8Dien%C4%97.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [žiūrėta 2019-10-26].
- Purvanekienė, G. (2002). *Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija*. Prieiga internete: https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAP/TAIS.193894/#_ftn2 [žiūrėta 2020-02-03].
- Rupšienė, L., Rutkienė, A. (2016). *Edukacinis eksperimentas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Samara, E., Ioannidi, V. (2019). The transition from Greek kindergarten to primary school: the role of parents and their collaboration with teachers for early intervention – exploiting Bronfenbrenner’s views. *European Journal of Alternative education studies*, Vol. 4 (2), p. 19–32. DOI: 10.5281/zenodo.3243541.
- Sanja, S. M., Danijela, B. T. ir kt. (2019). Influence of in-service preschool teacher education on their perceived competences for counselling parents. *CEPS Journal*, Vol. 9, p. 27–43. DOI: 10.26529/cepsj.658.
- Savivaldybės bendro darbo su šeimomis organizavimo ir koordinavimo rekomendacijos*. (2018). Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/659b15729bad11e8aa33fe8f0fea665f?jfwid=-eo13tltstz> [žiūrėta 2020-01-03].
- Slušnys, L., Šukytė, D. (2016). *Ką gali mokytojas*. Vilnius: Tyto alba.
- Stoncelytė, R., Masiliauskienė, E. (2019). Ankstyvojo amžiaus vaikų adaptacijos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ypatumai (Kauno miesto atvejis). *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 49 (2), p. 29–35. DOI: 10.21277/jmd.v49i2.237.
- Targamadzė, V., Žibėnienė, G. (2018). Geros mokyklos pažangos sampratos naratyvas. *Socialinis ugdymas*, T. 49, Nr. 2, p. 23–31. DOI: <http://dx.doi.org/su.2018.09>.
- Thompson, P., Marvin, Ch., Knoche, L. (2017). Promoting Partnerships with Parents in Preschool Programs: Does the Number of Classroom Sessions a Day Matter. *Dialog*, Vol. 20(1), p. 112–116. Prieiga internete: <https://journals.uncc.edu/dialog/article/view/760/697> [žiūrėta 2020-02-03].
- Traškelys, K., Martišauskienė, D. (2019). Socialinės stratifikacijos apraiškos švietimo institucijose: Lietuvos atvejis. *Filosofija. Sociologija*, T. 30, Nr. 4, p. 272–276. Prieiga internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2019~1580107376219/J.04~2019~1580107376219.pdf> [žiūrėta 2020-02-03].
- Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija*. (2003). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.211767> [žiūrėta 2019-10-09].
- Vaiko teisių konvencija*. (1992). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19848> [žiūrėta 2019-10-09].
- Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija*. (2014). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Prieiga internete: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_sviet-strat.pdf [žiūrėta 2020-01-03].
- Vietienė, I. (2015). Tėvų išgyvenimai vaikui pradėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą. *Mokytojų ugdymas*, Nr. 25 (2), p. 97–108. Prieiga internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2015~1480845002580/J.04~2015~1480845002580.pdf> [žiūrėta 2019-10-09].

THE ORGANISATION AND IMPLEMENTATION OF FAMILY EDUCATION IN PRE-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE TOWN OF ŠILUTĖ: THE OPINIONS OF TEACHERS AND PARENTS

VIDMANTĖ MILIAUSKAITĖ-MENCĖ, AIDA NORVILIENĖ
Klaipėda University (Lithuania)

Summary

The topic of the family is becoming more and more relevant in society, and is influenced by unrelenting social issues: emigration, child abuse, the decreasing number of marriages, and the increasing phenomenon of broken families. The education system is also experiencing new needs from the recipients of its services. Family education is one of the most important challenges (Jovaiša, 2007; Bitinas, 2013b; Burvytė, 2016; Traškelys, Martišauskienė, 2019), which is usually limited to the exchange of basic information, even though it is directly related to the involvement of all participants in the educational process and is regulated by the Convention on the Rights of the Child (1992), and other Lithuanian documents: the Constitution of the Republic of Lithuania (1992), the General Concept of Education in Lithuania (1992), the Law on Education (2011), the National Education Strategy for 2013-2022 (2014), the Strategy for the Progress of Lithuania 2030 (2012), the Law on Strengthening the Family (2017). The education of families is usually offered at pre-school education institutions, and the ensuing work is directly provided by a pre-school education teacher, who frequently collaborates with families.

Family education is one of the areas that first has to be identified and organised with guidelines in all pre-school educational programmes, in order to meet the emerging needs of parents and the community that do not correspond to the educational trends for modern children, or which may be harmful to a child (Methodological Recommendations for the Preparation of the Pre-School Education Programme, 2006). Family education is aimed at assistance and change; therefore, it is important to understand that parents of children, specialists, the children themselves, and other educators can help the teacher (Burvytė, 2017). Family education is a professional relationship that enables various people, families and groups to pursue their mental health, well-being, education and career goals, while its success is influenced by relationships, intervention repertoires, psychological processes and counselling goals (Sanja, Danijel, et al., 2019).

When family education is organised and implemented in a pre-school educational institution, the whole family receives assistance. This assistance is useful in trying to prepare parents for the changes that take place in everyday life while raising and educating children, as well as effectively coping with various circumstances (Samara, Ioannidi, 2019). As an area of cooperation, family education is the most problematic, as it is not clear who has to look after it, and there is no clear model for this process in pre-school educational institutions. Accordingly, it is usually informative counselling that is carried out by pre-school education teachers, because it is not acceptable for teachers in this field to organise lectures for parents, while specialists who visit or work in pre-school educational institutions have limited work time and a heavy workload, so that family education remains not fully implemented.

Problematic question raised in the article: what are the opinions of teachers and parents about the possibilities of organising and implementing family education in pre-school educational institutions in the town of Šilutė?

Research object: the possibilities for organising and implementing family education in pre-school education institutions in Šilutė.

Research aim: to examine the opinions of teachers and parents on the possibilities of organising and implementing family education in pre-school education institutions in Šilutė.

The research was conducted from December 2019 to March 2020, by carrying out a questionnaire survey. The research involved 305 respondents: 97 teachers, and 208 parents from different pre-school education institutions in Šilutė. Statistical data analysis (SPSS software, version 26.0), the analysis of scientific literature, the analysis of documents, generalisation, the χ^2 (chi square) test for homogeneity, the calculation of the Spearman rank correlation coefficient, and Kruskal-Wallis' rank criteria were applied. Ethical principles required for the quantitative research were complied with while conducting the research.

Main results and conclusions. Family education is a significant process for all participants in the pre-school educational process that is regulated by the legal framework and is one of the most important challenges to the education system. The goal of family education is any kind of assistance to the family in order to achieve the successful socialisation of the child. Informative family education prevails, while targeted education is rare. Family education in pre-school educational institutions is mostly organised and implemented by pre-school and pre-primary education teachers, who have direct contact with the family on a daily basis, and less often by specialists and administrators. The implementation of family education and meeting the needs of participants in the existing pre-school education process require certain social, economic and psychological factors: the participation of families, the entry of new specialists into the institution, teamwork, more time and resources, changes in the beliefs and behaviour of parents, and most importantly, the cooperation of all participants in the pre-school education process. Cooperation between parents and teachers, the participation of parents, joint interaction between parents, teachers and specialists, teamwork, respect, and humanity in mutual relationships with the whole community of the pre-school educational institution, and material incentives, would encourage pre-school education teachers to become more actively involved in family education, while parents would be encouraged by mutual cooperation with all the participants in the pre-school educational institution in activities with children, respect for them as parents, cooperation with specialists, cooperation between parents and teachers, the engagement of children, and joint interaction between parents, teachers and specialists.

KEYWORDS: *family education, pre-school education.*

JEL CODES: I12, I21; I31.

Gauta: 2020-09-01

Priimta: 2020-09-25

Pasirašyta spaudai: 2020- 10-10